

9. Рожко О.Д. Інноваційно-інвестиційна спрямованість бюджетної політики України / О.Д. Рожко // *Фінанси України* : журнал. – 2011. – № 1. – С. 42-53.

10. Сенчагов В. Бюджетная политика и ее роль в обеспечении экономического роста / В. Сенчагов // *Вопросы экономики* : теорет. и научно-практ. журнал. – 2007. – № 5. – С. 65-80.

11. Сергієнко Л.К. Вплив бюджетно-податкової політики на соціально-економічний розвиток держави / Л.К. Сергієнко // *Вісник ЖДТУ*. – Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 3 (ч.1) (53). – С. 342-345.

12. Бурденко І.М. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України : монографія / І.М. Бурденко, Ю.М. Вербицька, Б.А. Карпінський / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О.А. Кириченко. – К. : Вид-во Нац. акад. управління, 2008. – 252 с.

13. Чугунов І.Я. Бюджетний механізм регулювання економічного розвитку : монографія / І.Я. Чугунов. – К. : Вид-во НІОС, 2003. – 488 с.

14. Karpinsky B.A. Role of budget-taxes in formation equation of the financial system of the state: evaluation and prognostic approach / B.A. Karpinsky, S.K. Shkulka // *Nauka i studia*. – Ser.: Ekonomiczne nauki. – 2012. – № 1(46). – S. 71-80.

Сокровольская Н.Я. Бюджетная политика как инструмент инновационно-инвестиционного развития экономики Украины

Рассмотрены вопросы использования бюджетной политики как инструмента воздействия на инновационно-инвестиционное развитие экономики Украины. Проанализирован объем капитальных инвестиций по основным источникам финансирования. Сформулированы основные принципы совершенствования бюджетной политики в направлении инновационно-инвестиционного развития экономики государства.

Ключевые слова: бюджетная политика, инновационно-инвестиционное развитие, местный бюджет, государственный бюджет, капитальные инвестиции, контроллинг.

Sokrovol'skaya N.Ya. Budget policy as a tool for innovation and investment development of economy of Ukraine

The problem of the use of fiscal policy as a tool of influence on innovative investment development of economy of Ukraine. Analysis of the amount of capital investments from the main sources of funding. The basic principles of improving the fiscal policy in the direction of innovative investment development of the economy of the State.

Keywords: budget policy, the development of innovative investment, local budget, State budget, capital investments, controlling.

УДК 336.012.236:330.332

Доц. М.В. Сороківська, канд. екон. наук;
ст. викл. Т.Я. Андрейків, канд. екон. наук – Львівська КА

КОШТИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ

Охарактеризовано сутність інвестиційних ресурсів, визначено їх типи. Розглянуто основні джерела формування інвестиційних ресурсів, показано у їх складі місце коштів фінансових установ. Запропоновано напрями активізації участі фінансових установ у формуванні інвестиційних ресурсів підприємств реального сектору економіки, серед яких: державне гарантування повернення коштів; створення системи державного моніторингу фінансового стану підприємств реального сектору, які залучають кошти таких фінансових установ як недержавні пенсійні фонди, страхові компанії; створення внутрішньогалузевих фондів гарантування повернення коштів.

Ключові слова: підприємства реального сектору економіки, фінансові установи, інвестиційні ресурси, кошти фінансових установ.

Вступ. Стале функціонування та інвестиційний розвиток підприємств реального сектору потребує залучення значних обсягів фінансових ресурсів, а-

дже саме ресурсне забезпечення кожного процесу є ключовим моментом його реалізації. Формування інвестиційних ресурсів є необхідною умовою для здійснення підприємствами інвестиційного процесу. За умов недостатнього нагромадження капіталу самими підприємствами за результатами їх діяльності виникає потреба у більш активному використанні коштів із зовнішніх джерел, серед яких провідна роль належить ресурсам фінансових установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Л. Гриценко [1], В. Гриньової [2], С. Іваночко [3], Т. Майорової [4], П. Микитюк [5], А. Пересади [6] та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Базуючись на доробках вчених, котрі досліджували сутність та джерела формування інвестиційних ресурсів підприємств, вважаємо за доцільне провести поглиблене дослідження потенціалу фінансових установ у забезпеченні підприємств реального сектору коштами для реалізації інвестиційних проектів.

Метою дослідження є виявлення сучасного стану формування інвестиційних ресурсів підприємств реального сектору економіки, розкриття в цьому процесі ролі фінансових установ, а також розроблення напрямів активізації участі фінансових установ у формуванні інвестиційних ресурсів підприємств реального сектору економіки.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкового господарства зростає значення інвестиційної діяльності підприємств, адже раціональне розміщення на фінансовому ринку тимчасово вільних грошових ресурсів чи впровадження ефективних довгострокових проектів створюють умови для отримання в майбутньому додаткових прибутків. Інвестиції – це вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення. Галузеву структуру інвестицій підприємств реального сектору України наведено на рис.

Табл. 1. Динаміка і структура інвестицій в реальному секторі економіки України за 2010-2012 роки

Галузі економіки	У сумі, млн грн			Питома вага, у %		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	12061,6	17005,4	19362,9	6,8	6,7	6,6
Рибальство, рибництво	74	49,5	43	0,0	0,0	0,0
Промисловість	55661	89033,3	103173	31,6	35,1	35,4
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	9897,2	21661,1	28259,5	5,6	8,5	9,7
Будівництво	27942,5	29122,3	37313	15,9	11,5	12,8
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	19626,4	24357,8	24858,4	11,1	9,6	8,5
Діяльність готелів та ресторанів	1522,6	2225,3	2856,3	0,9	0,9	1,0
Діяльність транспорту і зв'язку	26387,1	32516,1	39635,4	15,0	12,8	13,6
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємствам	23085,7	37413,6	36069,3	13,1	14,8	12,4
Усього	176258	253384	291571	100,0	100,0	100,0

Джерело: за даними Державної служби статистики України

Найбільші обсяги інвестування впродовж 2010-2012 років здійснювали промислові підприємства, на другому місці – організації і підприємства транспорту і зв'язку (2011-2012 рр.) та будівельна галузь (2010 р.). Залежно від об'єкта вкладення, інвестиції бувають реальні та фінансові. Реальні інвестиції (інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи) – вкладення у рухоме та нерухоме майно (землю, будівлі, обладнання та ін.), а також в нематеріальні активи [4]. Ж. Перар формує такі типи інвестицій для підприємств реального сектору, а саме: для заміни або підтримання робочого стану обладнання; на розширення за допомогою збільшення виробничих потужностей; на розширення діяльності за допомогою створення нових видів продукції; науково-дослідницькі роботи; просування продукції та реклами; участі в капіталі інших підприємств; обов'язкові інвестиції (на запобігання забрудненню навколишнього середовища, інвестиції в соціальну сферу та ін.); стратегічні інвестиції, пов'язані з поглинанням підприємств або розміщенням капіталу за кордоном [2].

Реальні інвестиції підприємств ще характеризують як прямі інвестиції або інвестиції в розвиток підприємства, які в майбутньому сприятимуть зростанню грошових надходжень від операційної діяльності (наприклад, виторг від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг за рахунок відкриття нових підрозділів, впровадження нових видів продукції чи інших операційних доходів внаслідок здавання в оренду приміщень, обладнання). Не всі реальні інвестиції підприємств спрямовані лише на зростання їх грошових надходжень. Їх метою може бути зростання прибутку за рахунок економії витрат, запобігання забрудненню навколишнього середовища, соціальний ефект.

Віднедавня важливого значення для успішного функціонування і розвитку підприємств набувають нематеріальні інвестиції – інвестиції на підготовку кадрів, дослідження та розроблення новітніх технологій, рекламу.

Фінансові інвестиції (інвестиції у фінансові інструменти) – вкладення в цінні папери (акції, облігації) та інші фінансові інструменти. Здійснення інвестицій потребує формування інвестиційних ресурсів, які Т.В. Майорова визначає як фінансові, матеріальні та нематеріальні ресурси, що залучені для здійснення вкладень в об'єкти інвестування [4, с. 361].

Важливою складовою інвестиційних ресурсів підприємств реального сектору є фінансові ресурси, які можуть бути сформовані з таких джерел: кошти державного бюджету; кошти місцевих бюджетів; власні кошти підприємств (від випуску акцій, нерозподілений прибуток та ін.); кредити банків та інші позики; кошти іноземних інвесторів; кошти населення. Обсяги фінансових ресурсів, які можуть бути отримані підприємствами реального сектору від фінансових установ обмежені величиною активів останніх, динаміку яких наведено в табл. 2.

Треба зазначити, що обсяги здійснюваних підприємствами інвестицій є істотно меншими від величини активів фінансових установ, тобто потенціал фінансових установ для фінансування інвестиційної діяльності підприємств реального сектору використовуються недостатньо. Фінансові установи можуть як надавати кредити підприємствам реального сектору, так і бути їх співвласниками внаслідок придбання, наприклад, акцій таких підприємств. Більш поширеною формою участі фінансових установ у інвестиційних процесах реального

сектору є банківське кредитування, яке зазвичай здійснюється шляхом надання довгострокових інвестиційних кредитів.

Табл. 2. Динаміка активів фінансових установ України за 2008-2012 рр., млн грн

№ з/п	Показники	Роки				
		2008	2009	2010	2011	2012
1	Активи банків	926086	880302	942088	1054280	1127192
2	Активи інститутів спільного інвестування	63259	82541	105867	126790	157201
3	Активи страхових компаній	41931	41970	45235	48123	52372*
4	Активи небанківських кредитних установ	13114	12442	13250	13029	10963*
5	Активи недержавних пенсійних фондів	612	858	1144	1387	1660

Джерело: за даними НБУ та Нацкомфінпослуг України

* станом на 30 вересня

Аналіз світового досвіду доводить, що практично в усіх країнах світу держава на макроекономічному рівні бере активну участь у підтримці інвестиційного розвитку підприємств реального сектору, особливо у стратегічно важливих для суспільства сферах. Однією з найпопулярніших форм підтримки цих процесів, особливо інноваційного характеру, за кордоном є гарантія. Застосувати цю форму в Україні наразі не вдалося через відсутність інституту гарантій і достатніх коштів у державному бюджеті. На мікроекономічному рівні в інвестиційному розвитку таких підприємств спостерігається низка проблем – нестача капіталу, власних фінансових ресурсів. Саме за допомогою фінансових установ, як банківських, так і небанківських ці проблеми частково може бути вирішено.

Основними напрямками активізації участі фінансових установ у формуванні інвестиційних ресурсів підприємств реального сектору економіки є:

- державне гарантування повернення окремим видам фінансових установ коштів підприємствами, розвиток яких має стратегічне значення для національного господарства;
- створення системи державного моніторингу фінансового стану підприємств реального сектору, які залучають кошти таких фінансових установ як недержавні пенсійні фонди, страхові компанії;
- створення внутрішньогалузевих фондів гарантування повернення коштів фінансовим установам;
- випуск підприємствами забезпечених облігацій для їх придбання фінансовими установами;
- проведення оцінки ефективності залучення коштів фінансових установ підприємствами реального сектору.

Треба зазначити пріоритетну на сьогодні роль банківських фінансових установ у фінансуванні інвестиційних проєктів підприємств реального сектору. На наш погляд, недооціненим є інвестиційний потенціал небанківських фінансових установ, таких як страхові компанії, інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди.

Висновки. Отже, використання коштів фінансових установ є важливим джерелом формування інвестиційних ресурсів, що надасть змогу підвищити загальну ефективність інвестиційної діяльності підприємств реального сектору, а також оптимізувати процес залучення та використання ними інвестиційних ре-

сурсів. Запропоновано напрями такої оптимізації, які передбачають комплексний підхід на основі поєднання власних дій підприємств та державної участі шляхом законодавчого регулювання цих процесів та фінансової підтримки з метою підвищення гарантій повернення коштів фінансових установ.

Література

1. Гриценко Л.Л. Обґрунтування моделей оптимізації участі держави у фінансуванні проєктів в умовах інвестиційної взаємодії з бізнесом / Л.Л. Гриценко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2013. – № 2. – С. 34-40.
2. Гриньова В.М. Інвестування / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда / за ред. В.М. Гриньової. – Х. : Вид-во ХДЕУ, 2008. – 464 с.
3. Іваночко С.С. Чинники формування інвестиційного клімату в Україні / С.С. Іваночко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Сер.: Глобальні зміни клімату – загрози людству та механізми 11. – Вип. 21.14. – С. 143-151.
4. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність : навч. посібн. / Т.В. Майорова. – К. : Вид-во ЦУЛ, 2003. – 376 с.
5. Микитюк П.П. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / П.П. Микитюк // Світ фінансів : наук. журнал. – 2008. – № 1 (14). – С. 94-99.
6. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Вид-во "Лібра", 2002. – 472 с.
7. Статистика та аналітичні матеріали Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dfp.gov.ua>.
8. Статистика та аналітичні матеріали Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dfp.gov.ua>.

Сорокивская М.В., Андрейкив Т.Я. Средства финансовых учреждений в формировании инвестиционных ресурсов предприятий реального сектора

Охарактеризована суть инвестиционных ресурсов, определены их типы. Рассмотрены основные источники формирования инвестиционных ресурсов, показано в их составе место средств финансовых учреждений. Предложены направления активизации участия финансовых учреждений в формировании инвестиционных ресурсов предприятий реального сектора экономики, среди которых: государственное гарантирование возвращения средств; создание системы государственного мониторинга финансового состояния предприятий реального сектора, которые привлекают средства таких финансовых учреждений как негосударственные пенсионные фонды, страховые компании; создание внутриотраслевых фондов гарантирования возвращения средств.

Ключевые слова: предприятия реального сектора экономики, финансовые учреждения, инвестиционные ресурсы, средства финансовых учреждений.

Sorokivska M.V., Andrejkiw T.Ya. Means of financial institutions in the enterprises of real sector investment resources formation

In article the essence of investment resources is characterized, their types are defined. The basic sources of investment resources formation are considered, the place of financial institutions means in their structure is shown. Directions of activization of financial institutions participation in formation of investment resources of the enterprises of real sector of economy, among which are: the state warranting of returning of means; creation of the state monitoring system of a financial condition of the enterprises of real sector which involve means of such financial institutions as non state pension funds, insurance companies; creation of intrasectoral warranting funds of means returning.

Keywords: enterprises of real sector of economy, financial institutions, investment resources, means of financial institutions.

УДК 336.22

Доц. Ю.І. Турянський¹, канд. екон. наук –
НУ державної податкової служби України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Проаналізовано засади формування ефективної системи оподаткування, вироблені світовою практикою. Систематизовано переваги та недоліки прямої та непрямой форм оподаткування. Проведено оцінку наукових основ побудови податкової системи в умовах ринкового середовища. Здійснено критичний огляд принципів оподаткування, закріплених у вітчизняному податковому законодавстві. Запропоновано основні підходи щодо формування універсальних принципів оподаткування відповідно до фінансової стратегії.

Ключові слова: форми оподаткування, методи оподаткування, принципи оподаткування, ефективна система оподаткування, наукова основа побудови податкової системи.

Постановка проблеми. Податки є обов'язковим атрибутом державності, їх обов'язковий характер зумовлений необхідністю фінансового забезпечення виконання державою соціальних, політичних, економічних, управлінських, військовооборонних, природоохоронних, міжнародного співробітництва та інших суспільних функцій і завдань. Податки як історично найдавніша фінансова категорія не лише забезпечують формування дохідної частини бюджету, а й безпосередньо впливають на діяльність платників. Нездатність сучасної ринкової системи, перенасиченої фіктивними фінансовими ресурсами, до саморегулювання (про що переконливо свідчать кризові глобальні явища, які розпочалися у 2008 р. і ще не подолані й до сьогодні) ставить нові вимоги до формування ефективної системи оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників і фахівців у галузі оподаткування потрібно виокремити: В. Андрущенко [1], О. Василюк [2], А. Крисоватого [3], М. Кучерявенка [4], В. Опаріна [5], А. Соколовську [6], В. Суторміну [1], В. Федосова [1], С. Юрія [7] та багатьох інших. Разом із тим їхні рекомендації у галузі оподаткування, зокрема окремі аспекти формування ефективної системи оподаткування потребують уточнення та адаптації до посткризових умов.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад формування ефективної системи оподаткування з позицій її здатності до регулювання соціального розвитку, шляхом перерозподілу частини суспільного продукту, що надалі виступає джерелом фінансування суспільних благ та послуг із бюджету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова система кожної країни характеризується особливостями як загальноекономічного, так і внутрішньонаціонального характеру, що, водночас, визначає внутрішньо-системні співвідношення між окремими формами і методами оподаткування, елементами податку, фіскальними важелями та інструментами. Світовою фінансовою наукою вироблені універсальні засади формування ефективної системи оподаткування:

- 1) розподіл податкового тягаря повинен бути рівним, тобто кожен платник повинен вносити до бюджету свою "справедливу" частку отриманої вартості;

¹ Наук. консультант: проф. Г.І. Башнянин, д-р екон. наук – Львівська КА